

POPRAVENÍ Z POLITICKÝCH DŮVODŮ V KOMUNISTICKÉMČESKOSLOVENSKU: PŘÍPAD PLZEŇ

*Společná tisková zpráva Ústavu pro studium totalitních režimů a Statutárního města Plzeň
ze dne 23. 9. 2025*

Problematika politických poprav v Československu v období vlády KSČ dlouhodobě přitahuje pozornost veřejnosti. Unikátní kolektivní monografie s názvem *Popravení z politických důvodů v komunistickém Československu*, na kterém pracoval tým historiků a archivářů pod vedením Petra Malloty více než 15 let (a která má rozsah 3600 stran) mapuje všechny doposud známé tragické kauzy. Tisková konference spojená s prezentací knihy, jež získala Hlavní cenu Miroslava Ivanova za literaturu faktu za rok 2024, se uskuteční 23. září ve 13 hodin v plzeňské Studijní a vědecké knihovně. Prezentace pro širší veřejnost pak začíná v 17 hodin tamtéž. Akce proběhnou za přítomnosti zástupců Plzeňského kraje a Ústavu pro studium totalitních režimů. Přítomni budou také potomci popravených – špkt. Josefa Kučery a kpt. Václava Ženíška. Tiskovou konferenci ve 13 hodin slavnostně zahájí Libor Picka, člen rady Plzeňského kraje pro oblast kultury, památkové péče a cestovního ruchu.

BRUTALITA TOTALITNÍHO REŽIMU

Justiční vraždy představují jednu z nejbrutálnějších a zároveň nejs sofistikovanějších forem teroru. Tento násilný akt totiž umožňuje nejen přímou fyzickou likvidaci skutečných či potenciálních politických odpůrců, ale z hlediska ovládání společnosti zahrnuje také celou řadu dalších funkcí (zastřasování „nepřátel“, mobilizace vlastních příznivců, ideologická indoktrinace apod.). Politické popravy na základě rozhodnutí soudu ale zároveň zachovávají zdání legitimity.

„Nová kolektivní monografie Ústavu pro studium totalitních režimů a Nakladatelství Academia, na které po mnoho let pracovaly tři desítky historiků a archivářů napříč odbornými institucemi, mapuje formou jednotlivých životopisných hesel, koncipovaných jako případové studie, všechny doposud známé tragické kauzy popravených z politických důvodů v komunistickém Československu. Celkem se jednalo o 232 osob,“ popisuje Petr Mallota, hlavní editor rozsáhlé monografie. „Rozhodujícím milníkem na cestě k politickým popravám v Československu byl ‚Vítězný únor‘, jímž padla poslední země střední Evropy do osidel komunistické diktatury,“ dodává.

MRAZIVÁ STATISTIKA

Největší množství rozsudků smrti po „únoru 1948“ bylo vyneseno a vykonáno za prezidentské éry Klementa Gottwalda. Šlo o 180 osob (tj. 77,6 % z celkového počtu), za Antonína Zápotockého došlo k 46 popravám (19,8 %) a za Antonína Novotného byl hrdelní trest vykonán v šesti případech (2,6 %). První exekuce se konala rok po komunistickém uchopení moci, v únoru 1949 (Slavoj Šádek), ta poslední v listopadu 1960 (Vladivoj Tomek). Nejmladší obětí se stal Jaroslav Kysela, kterému bylo v době popravy ve věznici Praha-Pankrác jen 18 let, 8 měsíců a 17 dní! Na šibenici umíral dlouhých deset minut. Jeho ostatky úřady odmítly vydat rodině a později je nechaly záměrně zničit.

„Tato publikace je mimořádným příspěvkem nejen k české historiografii, ale i k naší kolektivní paměti. Připomíná temné kapitoly minulosti, které se odehrávaly i tady, v Plzni – ve věznicích, na popravištích, v soudních síních. Osudy lidí, kteří byli popraveni z politických důvodů, nelze považovat za pouhou minulost. Jsou varováním, co se může stát, když stát přestane chránit svobodu a místo práva vládné ideologie,“ uvedl Libor Picka, radní pro kulturu města Plzně. „Jsem hrdý na to, že Plzeň může být hostitelem představení tak důležité knihy. Věřím, že se stane nástrojem vzdělávání, ale i piety – a že pomůže novým generacím pochopit, jak křehká může být demokracie, pokud ji nechráníme.“

POPRAVENÍ DŮSTOJNÍCI 11. PĚŠÍHO PLUKU

Mezi popravenými s přímou vazbou na město Plzeň figurují důstojníci 11. pěšího pluku v Plzni – škpt. Josef Kučera (1916–1952), plk. Ladislav Svoboda (1893–1952) a kpt. Václav Ženíšek (1917–1952). Ti se stali oběťmi rozsáhlé konstrukce komunistických zpravodajských služeb, tzv. akce Irena.

POPRAVENÝ HRDINA PRVNÍHO I DRUHÉHO ODBOJE

Ve věznici Plzeň-Bory ukončil kat 21. června 1949 život hrdiny prvního i druhého odboje, generála Heliodora Píky (1897–1949). Šlo přitom o jedinou poučnou politickou popravu v Čechách, která byla vykonána mimo věznici Praha-Pankrác.

POPRAVENÝ DOZORCE I PŘÍSLUŠNÍK POLICIE

S Plzni jsou spjati také příslušníci vězeňské stráže Čeněk Petelík (1917–1950) a příslušník SNB Josef Sporka (1910–1951). Prvně jmenovaný byl jednou ze tří obětí tzv. „borské vzpoury“, druhému se staly osudným kontakty s protikomunistickým podzemím.

OSUDY, KONTROVERZE, POLITICKÉ PROCESY

Práce samotná je rozčleněna do dvou oddílů. **První 3 svazky obsahují kromě 232 životopisných studií popravených z politických důvodů úvodní studii k tématu**, v níž čtenáři například naleznou informace o metodách vyšetřování komunistickými bezpečnostními složkami, o fungování tzv. třídní justice či údaje o osudech ostatků popravených. Na ni pak navazují kopie vybraných dobových dokumentů. **Čtvrtý svazek zahrnuje studie k 34 osobám**, jejichž případy lze v převážné míře označit za mimořádně kontroverzní. Jedná se o kauzy, které leží na hranici mezi politickými a kriminálními delikty, či ji dokonce překračují. Kromě jednotlivých lidských osudů kniha přibližuje celkový stav bádání a zasazuje popravu do širšího rámce politických procesů. Publikace obsahuje **okolo 2500 archivních dokumentů a fotografií**, mnohdy zcela unikátních, jež byly získány jak z veřejných archivů, tak ze soukromých sbírek.

Více informací k tématu na www.ustrcr.cz.

MÍSTA KONÁNÍ AKCÍ:

TISKOVÁ KONFERENCE: 23. 9. 2025 VE 13 HODIN, STUDIJNÍ A VĚDECKÁ KNIHOVNA PLZEŇSKÉHO KRAJE

PREZENTACE KNIHY PRO VEŘEJNOST: 23. 9. 2025 V 17 HODIN, STUDIJNÍ A VĚDECKÁ KNIHOVNA PLZEŇSKÉHO KRAJE

Adresa. Smetanovy sady 2, Plzeň

Mgr. Petr Mallota (1980)

Hlavní editor unikátní monografie absolvoval Pedagogickou fakultu UK, obor dějepis – základy společenských věd. Od roku 2008 pracuje v Ústavu pro studium totalitních režimů, kde se jako historik věnuje zejména tématu třetího odboje (pokus o ozbrojené protikomunistické povstání v roce 1949, zpravodajské aktivity čs. exilu, ilegální letáky a tiskoviny...) a represí v Československu padesátých let 20. století (především téma popravených z politických důvodů).

Tiráž:

PETR MALLOTA A KOL.: POPRAVENÍ Z POLITICKÝCH DŮVODŮ V KOMUNISTICKÉM ČESKOSLOVENSKU

Odpovědný redaktor: Vojtěch Němec
Redaktora publikace: Jitka Šmídová a kol.
Odborný redaktor: Jan Synek a kol.
Jmenný rejstřík: Josef Schwarz

Obrazová redaktorka: Lucie Veselá
Technický redaktor: Jiří Raška
Obálky navrhl a zpracoval: Jakub Krč
Vydání první, Praha 2024

SLEDUJTE NÁS DÁLE NA SOCIÁLNÍCH SÍTÍCH:[Facebook](#)[Instagram](#)[X \(Twitter\)](#)[YouTube](#)**KONTAKT PRO NOVINÁŘE:**

Petra Jungwirthová, vedoucí odd. komunikace/ tisková mluvčí

M: 770 172 146 EM: press@ustrcr.cz

ÚSTAV PRO STUDIUM TOTALITNÍCH REŽIMŮ (ÚSTR) je organizační složkou státu, do jehož činnosti lze zasahovat pouze na základě zákona. (Činnost a poslání ÚSTR jsou ukotveny Zákonem o Ústavu pro studium totalitních režimů a o Archivu bezpečnostních složek 181/2007 Sb. ze dne 8. 6. 2007). Definuje se jako paměťová instituce zkoumající dobu nacistické okupace 1939–45 a dobu komunistické nadvlády 1948–1989. Poskytuje veřejnosti výsledky své činnosti, zejména zveřejňuje informace o době nesvobody, o období komunistické totalitní moci, o činech a osudech jednotlivců, vydává a šíří publikace, pořádá výstavy, semináře, odborné konference a diskuse. Spolupracuje s vědeckými, kulturními, vzdělávacími a dalšími institucemi za účelem výměny informací a zkušeností v odborných otázkách, stejně tak se zahraničními institucemi a osobami, které mají obdobné zaměření. Podřízenou organizací ÚSTR je **Archiv bezpečnostních složek (ABS)**, který spravuje veškeré písemnosti všech bezpečnostních složek z doby nacismu i komunismu, tedy nejenom Státní bezpečnosti, ale i Veřejné bezpečnosti, civilní a vojenské rozvědky. Ředitelem Ústavu pro studium totalitních režimů je Ladislav Kudrna

www.ustrcr.cz